

Kwalificatiestructuur geen belemmering

In de kwalificatiestructuur zijn actuele beleidsthema's weliswaar niet of nauwelijks terug te vinden, maar dat vormt geen belemmering voor het groen onderwijs. Aldus Stoas Onderzoek. Onderzoekers daar analyseerden de situatie voor maatschappelijk verantwoord ondernemen en integraal waterbeheer.

Waar ontmoeten LNV-beleid en groen onderwijs elkaar in versterkende zin? Met andere woorden: staan actuele inhoudelijke beleidsthema's ook in het groen onderwijs op de agenda? Deze vraag stond centraal tijdens het project Vraagarticulatie BO, dat Stoas Onderzoek in 2003 uitvoerde voor de directie Wetenschap en Kennisoverdracht (DWK) van het ministerie van LNV (BO staat voor beroepsonderwijs). Een belangrijke conclusie is dat de komende competentiegerichte kwalificatiestructuur (CKS) niet sturend kan

zijn voor het oppakken van actuele thema's door scholen, hoewel de huidige kwalificatiestructuur KS 2000+ wél de enige maatstaf voor goed (groen) beroepsonderwijs lijkt te zijn. Bovendien zijn scholen wél met actuele beleidsthema's bezig, maar deze initiatieven zijn veelal niet bekend bij DWK. Hoe zit dit precies?

Met enkele voorbeelden zullen we deze conclusie illustreren. De voorbeelden van actuele beleidsthema's Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en Integraal Waterbeheer zijn gebaseerd op de vragen die wij ons gesteld hebben in het project

Vraagarticulatie BO: wat is het huidige beleid voor deze thema's, wordt dit beleid in de praktijk gedragen en is, of wordt het groen beroepsonderwijs hierbij betrokken?

Onzekerheid

Het huidige beleid op het gebied van MVO is nog niet uitgekristalliseerd. Het abstracte ideaal krijgt veel bijval, maar wat precies het concept Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen inhoudt, is onderwerp van onderzoek en discussie. Zowel op

FOTO: PETER BOETZKES

◀ **Groen onderwijs haalt haar thema's uit de praktijk. Hier een situatie met aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen**

beleidsniveau als binnen het bedrijfsleven. Onvoldoende duidelijk is wat precies goede ontwerpen en gebruiken zijn. Wat bepaalt of een bedrijf maatschappelijk verantwoord onderneemt? Het sleutelwoord lijkt bewustwording te zijn; geïnterviewden typeren MVO als een waardenoriëntatie dat al het handelen beïnvloedt. Bij Integraal Waterbeheer is het concrete beleidsconcept helder (langer vasthouden, bergen en dan pas afvoeren), maar het is lang niet altijd duidelijk hoe dit precies in zijn werk moet gaan. De zoektocht naar de juiste ontwerpen en gebruiken bij dit concept, is nog volop gaande. Dit uit zich in een roep om experimenteerterruimte en regionale oplossingen. Ook hier is een nieuwe waardenoriëntatie bij allen die te maken hebben met integraal waterbeheer van belang. Geïnterviewden vinden bewustwording bij boeren en ervaring uitwisselen in de praktijk belangrijk. Beide inhoudelijke beleidsthema's bevinden zich in een context van onzekerheid; de juiste gebruiken of handelingsvoorschriften zijn nog onvoldoende duidelijk. Het (groen) beroepsonderwijs daarentegen

bevindt zich over het algemeen in een context van zekerheid. Zodra er zekerheid is over het gewenste handelen, kunnen competenties worden beschreven en zodra er mensen zijn die deze beheersen kunnen er kwalificaties worden afgegeven. De afspraken die we hierover maken, leggen we vast in de KS 2000+ en straks in de competentiegerichte kwalificatiestructuur, tevens het afrekenmechanisme voor de scholen.

Deze structuur is gericht op de lange termijn en hierdoor niet flexibel. Dat maakt de kwalificatiestructuur bijzonder geschikt als basisframe voor opleidingen en wegwijzer voor leerlingen, maar ongeschikt voor het agenderen van actuele maatschappelijke en beleidsthema's in het (groen) beroeps-onderwijs.

Illustratief

Het is dan ook niet verwonderlijk dat wij weinig tot geen relevante eindtermen en competentiebeschrijvingen gevonden hebben op de inhoudelijke beleidsthema's MVO en Integraal Waterbeheer in het groen onderwijs. Gezien het bovenstaande is dit logisch en niet erg. De vraag is wat gebeurt er in het groen onderwijs op het gebied van MVO en Integraal Waterbeheer ondanks de kwalificatiestructuur? Op basis van het onderzoek kunnen we concluderen dat MVO bij het groen onderwijs op de agenda staat. MVO wordt gezien en gepresenteerd als mentaal model, als waardenoriëntatie waarvan de kern is dat je in je toekomstige werk complexe keuzes moet durven maken. Dat dit houdingsaspect niet in de KS 2000+ staat, blijkt geen belemmering te zijn er wel aandacht aan te besteden, omdat men het een belangrijk maatschappelijk thema vindt.

Integraal Waterbeheer daarentegen leeft (in 2003) niet echt in het groen onderwijs, uitgezonderd bij de LWM-opleidingen en enkele uitzonderingen in de andere opleidingen. De expliciet gegeven reden hiervoor is dat 'water' geen afreken criterium is binnen de KS 2000+.

De voorbeelden zijn illustratief omdat ze laten zien dat enerzijds de kwalificatiestructuur geen belemmering blijkt te zijn en anderzijds de kwalificatiestructuur als belemmering wordt opgevoerd.

Initiatieven

Een combinatie van situatiespecifieke factoren (enthousiaste docent, imago van het onderwerp, contact met praktijk, tijdsinzet, prioritering door school, enz.) zorgt ervoor dat thema's zoals Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en Integraal Waterbeheer wel of geen plek krijgen binnen een school, locatie of vaksectie. Bijvoorbeeld, een enthousiaste docent mag van zijn directeur naar Praktijkcentrum Zegveld voor een praktijkdag over water. Hij doet daar leuke ervaringen op, ontmoet iemand van het waterschap, weet een geïnteresseerde leerling en laat deze daar stage lopen. Hij doet zodoende kennis en ervaring op en verwerkt dit vervolgens in zijn onderwijs.

Het ontstaan van dergelijke 'windows of opportunity' is door de combinatie van factoren onvoorspelbaar en zal ter plekke gezocht en gevonden moeten worden. Dit betekent dat niet kan worden volstaan met generieke subsidie. Het vraagt ondersteuning op maat, daar waar persoonlijk initiatief, een goede samenwerking met de praktijk of een innovatief idee net dat steuntje in de rug nodig heeft.

Het argument dat het groen onderwijs niet met de goede thema's bezig is, is een onterechte generalisatie die tekort doet aan de initiatieven die wél ontplooid worden. Groen onderwijs haalt zijn thema's uit de praktijk (zie interviews in Stoas nieuwsbrieven). Hoewel daar uiteraard allerlei kritische kanttekeningen bij te plaatsen zijn, doet het groen onderwijs zijn best te begrijpen wat er in de praktijk gebeurt.

Datzelfde doen de beleidsdirecties van LNV. In de driehoek beleid - praktijk - onderwijs ontbreekt het dus vooral aan communicatie tussen beleid en onderwijs. Hoogste tijd voor een grondige verkenning van het groen onderwijs door beleid en verbetering van de communicatie tussen het ministerie, in casu DWK, en groen onderwijs. ∞

Petra Derkzen en Peter den Boer

De auteurs zijn onderzoekers bij Stoas Onderzoek.